

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

SİBER ZORBA VE MAĞDUR OLMA İLE ALGILANAN SOSYAL DESTEK DÜZEYİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ*

Nezihe BİNGÖL, Taşkın TANRIKULU

Milli Eğitim Bakanlığı Şair Erdem Beyazıt Ortaokulu

Fatih Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik A.B.D.

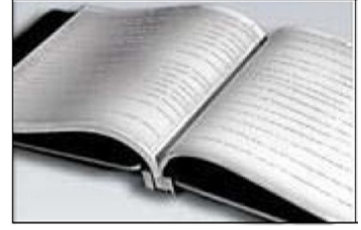
Özet: Araştırmanın amacı; lise öğrencilerinin siber zorba ve siber mağdur olma durumları ile aileden, arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyi arasında ilişkiyi belirlemektir. Bu amaç doğrultusunda ilişkisel tarama türünde bir çalışma yapılmıştır. İstanbul'da öğrenim görmekte olan yaşları 14-19 arasında değişen 205'i kız, 231'i erkek toplam 436 öğrenci araştırmanın çalışma gurubunu oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda siber zorbalık ve siber mağduriyetin algılanan sosyal destek düzeyine göre farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Siber zorbalık ve siber mağduriyet ile arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek arasında negatif yönde ilişki saptanmıştır. Erkeklerin kızlara göre daha fazla siber zorba davranıldığı, fen lisesi öğrencilerinin diğer lise türlerine (Anadolu, Meslek, Genel) göre daha fazla siber zorba ve mağdur olduğu, özel okul öğrencilerinin devlet okulu öğrencilerine göre daha çok siber zorbalığa maruz kaldıkları, siber zorbalık ve siber mağduriyet arasında ilişki olduğu araştırmanın diğer bulgularıdır.

Anahtar Kelimeler: Siber Zorbalık, Siber Mağduriyet, Algılanan Sosyal Destek

THE ANALYSIS OF THE RELATIONSHIP BETWEEN BEING CYBERBULLYING AND CYBER VICTIM WITH THE LEVEL OF THE PERCEIVED SOCIAL SUPPORT

Abstract: The purpose of the study is to determine the relationship between high school students' being cyber bullies or cyber victims and the level of social support perceived by the family, friends and teachers. In accordance with this purpose, the study was conducted with the relational screening model. 205 female and 231 male in total 436 students whose ages range from 14-19 years studying in Istanbul constitute the sample of the study. As a result of the study it can be

* Bu çalışma Yrd. Doç. Dr. Taşkın TANRIKULU'un danışmanlığında Nezihe BİNGÖL'ün Fatih Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırladığı "Lise Öğrencilerinin Siber Zorba ve Mağdur Olma Davranışları ile Yakın Sosyal Çevrelerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" isimli yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

understood that cyberbullying and cyber-victimization vary according to the level of perceived social support. Negative correlation was determined between cyberbullying and cyber-victimization and perceived social support by friends and teachers. The other findings of the study are that male students experience more cyberbullying than female students, science high schools have more cyber bullies and victims than the other kinds of high schools (Anatolian, Vocational, General), when compared to the students of public high schools, students from private high schools are exposed to cyberbullying more and there is a relationship between cyberbullying and cyber-victimization.

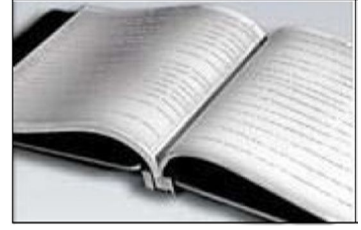
Keywords: Cyberbullying, Cyber-Victimization, Perceived Social Support

1. GİRİŞ

21. Yüzyılda yüz yüze insan ilişkilerinin yerini, sanal ortamda gerçekleşen ilişkiler almaya başlamıştır. Aynı binada yaşayanların, aynı okulda okuyanların, aynı işte çalışanların yüz yüze etkileşim yerine sosyal paylaşım ağıyla iletişim kurmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu durum karşımıza şöyle bir tablo çıkarmaktadır: gerçek dünyada arkadaşı olmayıp, sanal dünyada yüzlerce arkadaşı olan, sosyalleşmek için gerçek arkadaş yerine, sosyal paylaşım sitelerinden arkadaşlar edinmeyi tercih edenler. Bu durum psikolojide yeni bir alanın doğmasına neden olmuştur. Siber Psikoloji (cyberpsychology) olarak tanımlanan bu yeni alan sınırsız, kontrolsüz ve zararlarına karşı bilgisiz kullanılan teknolojinin kullanıcılarını neden, nasıl ve hangi araçlarla etkilediğini açıklamaya çalışmaktadır. İnternetin eğitim alanındaki yararları tartışılmaz olduğu bir gerçektir. İnternetin kötüye kullanılmasıyla beraber gün yüzüne çıkan zararları ise internet kullanımında dikkatli olunması gerektiğini göstermektedir (Arıca, 2012, s.32)

Akran zorbalığının elektronik biçimi olarak ortaya çıkan siber zorbalık (Strom ve Strom, 2006, s. 21), bir birey ya da grup tarafından bilgi ve iletişim teknolojileri kullanılarak bir başkasına zarar vermek amacıyla tekrarlayan düşmanca davranışlar olarak tanımlanmaktadır (Belsey, 2005, s. 3). Başka bir şekilde de siber zorbalık “bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak bir birey ya da gruba, özel ya da tüzel bir kişiye karşı yapılan teknik ya da ilişkisel tarzda zarar verme davranışlarının tümü” olarak ele alınabilir (Arıca, 2011, s. 10). Siber zorbalık, zorbalığı yapan kişinin kim olduğunun anlaşılmasının zorluğu, mağdur için kaçıp kurtulacağı alanın sınırlı oluşu, cinselliğin daha yaygın oluşu, daha çabuk yayılabilmesi yönleriyle geleneksel zorbalıktan ayrılmaktadır (Ayas ve Horzum, 2010).

Farklı şekillerde tanımlanan ve algılanan siber zorbalık davranışını en iyi açıklayan terimi belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada, Nocentini ve arkadaşları (2010), öğrencilerin siber zorbalık terimi algıları ile farklı form ve davranış algılarını (yazılı, sözel, görsel dışlama ve kişiliğe yükleme), üç farklı Avrupa ülkesinde

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

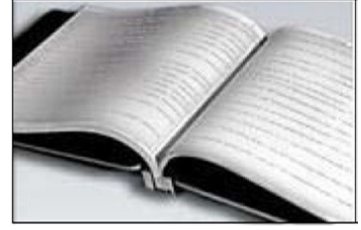
<http://www.akademikbakis.org>

(İtalya, Almanya, İspanya) kullanılan tanım farklılığı algıları açısından incelenmişlerdir. Bu doğrultuda, siber zorbalığı etiketlemek için kullanılan terim, siber zorbalığı temsil eden farklı davranışlar ve ortak davranışlar (güç dengesizliği, tekrar, kimlik gizliliği-anonimlik, umuma açık bir şekilde ilan ve kasıt) şeklinde aralarındaki ilişki düzeyleri detaylandırılmıştır. Ülkelere göre bakıldığında, siber zorbalığı Almanya’da en iyi şekilde tanımlayan kelime mobbing, İtalya’da sanal ya da siber zorbalık, İspanya’da internet ya da cep telefonu aracılığıyla taciz olarak belirtilmiştir. Buna göre, internet ve cep telefonu gibi siber iletişim araçlarıyla yapılan zarar vermeye yönelik davranışın siber zorbalık olabilmesi için, davranışın kasten ve zarar vermek amacıyla tekrarlanacak şekilde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir.

Kullanılan teknolojiden dolayı siber zorbalık “kartopu” etkisi yaratabilmektedir. Paylaşımların başlangıçta sınırlı sayıda insana ulaşmasından dolayı kontrol edilebilen siber zorbalık, daha sonra kontrol dışına çıkabilmektedir. Bu açıdan olayın tekrarı, genel zorbalıkta olan aynı davranışın aynı kişi tarafından defalarca yapılmasından çok daha farklı bir durumdur. Etkisinin sürekliliği ve özellikle internet ortamında her şeyin sonradan tekrar görülebilmesi ve zorbalığı yapan kişinin dışında başka kişiler tarafından da kolaylıkla yayılabilmesi, dolayısıyla tekrarlanıyor olmayı bir koşul olarak değerlendirmeyen yaklaşımlar da vardır (Levy ve diğ., 2012).

Bu durum siber zorbalık için tanımsal bir sorun olarak ele alınmaktadır. Bu konu ile alakalı diğer tanımsal sorun ise güç dengesizliği konusudur. Oweus (1993’ten akt. Slonje, Smith ve Frisén 2013, s. 27) zorbalık tanımında kurbanı “zayıf” olarak belirtmektedir. Bu zayıflık sadece fiziksel değil, tanımda bahsedilmeyen psikolojik zayıflık da olabilir. Zorbalık tanımında fiziksel olanın üstün olmasıyla yaşanan güç dengesizliğinden bahsedilmektedir. Fakat bu güç dengesizliği bir akran grubu tarafından kabul görme veya reddedilme sayısı şeklinde de olabilir. Siber zorbalık için fiziksel güç önemli değildir. Siber zorbalıkta bilgi ve iletişim teknolojilerinde yetenek ve kimliğin gizli kalması (anonimlik) güç dengesizliğini sağlayan diğer iki unsurdur (Slonje, Smith ve Frisén 2013, s. 26-27). Birçok araştırmacı da kimlik gizliliğinin güç dengesizliğine katkı sağladığını savunmaktadır (Nocentini ve ark, 2010, s. 138).

Sosyal destek, stres altındaki bir bireye eş, aile, arkadaş gibi yakın çevresi tarafından sağlanan maddi ve manevi yardım olarak tanımlanmaktadır (Eker, Arkar ve Yıldız 2001, s. 18; Yıldırım, 1997, s. 81). Diğer bir tanıma göre sosyal destek; aile, arkadaş, komşu ve kurumlardan sağlanan fiziksel ve psikolojik bir yardım olarak kabul edilmektedir (Aksüllü ve Doğan, 2004, s. 77). Çakır ve Palabıyıkçoğlu (1997, s. 15)’in sosyal desteği bireye çevresi tarafından verilen destek veya yardım olarak açıkladığı görülmektedir. Yine yardım temalı açıklama yapılan bir başka çalışmada, sosyal destek, bireyin gerek

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

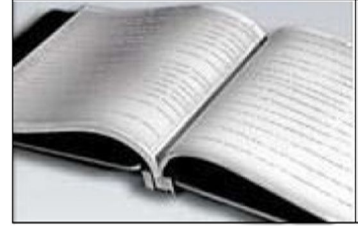
duyduğunda çevresinden elde edeceği sosyal, duygusal, araçsal ve bilgisel yardım olarak ifade edilmektedir (Duru, 2008). Genel olarak sosyal destek kavramı bilgi ve öğüt vermenin yanında duygusal destek vermeyi de kapsayan çok geniş bir kavramdır (Duru, 2008). Sarason ve arkadaşları (1983, s. 127)'nin ise çalışmalarında, sosyal desteği, bireyin başkaları tarafından ne kadar sevildiği ve sayıldığını gösteren bir kavram olarak tanımladıkları görülmektedir. Ayrıca sosyal desteğin bireyin ilgilenildiğine, sevildiğine, değerli olduğuna, karşılıklı iletişimin bir parçası olduğuna inanmasını sağlayan bir tür bilgi olduğu da ifade edilmektedir.

Sosyal destek kaynakları eş, akraba, sınıf arkadaşı, iş arkadaşı, din görevlisi, gönüllü grup üyeliği, evlat, torun şeklinde sıralanmaktadır (Lakey ve Cohen, 2000, s. 58). Aile, arkadaş, romantik birliktelik, evcil hayvan, iş arkadaşı da sosyal destek kaynakları kapsamında değerlendirilmektedir (Taylor, 2011, s. 190).

Stres anında, bireyin kendini koruma ve güvende hissetmek amacıyla, arkadaş desteği, sosyal ağlarını geliştirmesi ya da sosyal ağ kurması bu süreci sağlıklı atlatabilmesi açısından oldukça önemli kabul edilmektedir. Stres altındaki bireylerin, stresli durumla mücadele edebilme gücünü sosyal destek kaynaklarından aldıklarını görülmektedir (Dunkel-Schetter, Folkman ve Lazarus, 1987, s. 71; Taylor ve ark. 2000).

Manning-Walsh, (2005, s. 491) da aile ve arkadaşan algılanan sosyal desteğin, yaşam kalitesini olumsuz yönde etkileyen etmenlerin azaltılmasında yardımcı olduğunu bildirmektedir. Araştırmalar aileden görülen sosyal desteğin, çocuğun yeteneklerinin özellikle sosyal yetkinliğinin açığa çıkması açısından önemli olduğunu (Repetti, Taylor ve Seeman, 2002), destekleyici ebeveyn ilişkilerinin üniversite döneminde çocuk için faydalı olduğunu göstermektedir (Valentiner, Holahan ve Moos, 1994).

Siber zorbalık bugün okullarda ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. İlköğretim düzeyindeki öğrencilerde bile siber zorbalığın görüldüğü (Ayas ve Horzum, 2012) anlaşılmaktadır. İnternet ve siber iletişim araçlarını kullanma düzeyinin sosyal destek ihtiyacının karşılandığı kişilerde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır (Batıgün ve Kılıç, 2011). Siber mağduriyetin siber iletişim teknolojilerini kullanma düzeyine göre arttığı göz önüne alındığında (König, Gollwitzer, ve Steffgen, 2010; Twyman ve ark., 2010) teknoloji ve internetten gelebilecek zararlardan korunmanın bireyin sahip olduğu sosyal destek sistemiyle ilişkili olup olmadığı sorgulanabilir. Bu çerçevede gençlerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeylerinin, siber zorbaca davranışlarda bulunma ve siber zorbalığa maruz kalma durumu ile ilişkisi bu araştırmada cevap aranan temel problemdir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

2. YÖNTEM

2.1. Çalışma Grubu

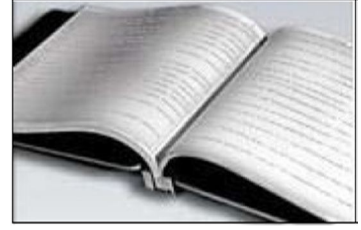
Araştırmanın verileri 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İstanbul ilindeki orta öğretim okullarında öğrenim gören öğrencilerden toplanmıştır. Araştırma grubunun belirlenmesinde uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma için 460 öğrenciye ulaşılmıştır. Uygulamalar sonucunda boş bırakıldığı ya da ciddi biçimde doldurulmadığı tespit edilen veriler analize sokulmamış ve geriye kullanılabilir 436 anket kalmıştır Böylece çalışma grubunu 205'i (%47,0) kız, 231'i (%53,0) erkek olan toplam 436 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin 110'u (%25,2) 14-15 yaş, 246'sı (%56,4) 16-17 yaş, 80'i (%18,3) 18-19 yaş olarak dağılmaktadır. Öğrencilerin 67'si (%15,4) 9. sınıf, 130'u (%29,8) 10. sınıf, 131'i (%30) 11. sınıf ve 108'i (%24,8) 12. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Grubun eğitim aldıkları lise türüne göre dağılımı ise 143'ü (%32,8) Genel Lise, 47'si (%10,8) Meslek Lisesi, 198'i (%45,4) Anadolu lisesi, 48'i (%11,0) Fen Lisesi şeklindedir. Ayrıca katılımcılar okul türüne göre 66'sı (%15,1) özel, 370'i (%84,9) devlet olarak dağılmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Siber Zorbalık Ölçeği: Arıca, Kınay ve Tanrıkulu (2012) tarafından geliştirilen Siber Zorbalık Ölçeği, ergenlerin siber zorbalık davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Yirmi dört maddeden

oluşan ölçek Likert Tipi olup, "Hiçbir zaman" 1 puan, "bazen" 2 puan, "çoğu zaman" 3 puan, "her zaman" 4 puan şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten en yüksek 96, en düşük 24 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar siber zorbalık yapma davranışının fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması aşamasında ilk ve orta okul kurumlarında öğrenim görmekte olan yaşları 11-18 arasında değişen 515 öğrenciye Siber Zorbalık Ölçeği uygulanmıştır. Ölçek tek faktörlü olarak hazırlanmıştır. Bu tek faktörün 12.139'luk bir özdeğeri vardır ve toplam varyansın %50.58'ini açıklamaktadır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa değeri .95 olup; test-tekrar test katsayısı ise .70 olarak hesaplanmıştır. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları doğrultusunda ölçeğin geçerli ve güvenilir bir yapıya sahip olduğu belirlenmiştir.

Siber Mağduriyet Ölçeği: Arıca, Tanrıkulu ve Kınay (2012) tarafından Siber Zorbalık Ölçeği ile paralel olarak geliştirilen Siber Mağduriyet Ölçeği, ergenlerin siber zorbalığa maruz kalma davranışlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Yirmi dört maddeden oluşan ölçek "evet" iki puan, "hayır" bir puan şeklinde puanlanmakta olup en yüksek 48, en düşük 24 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar siber mağdur olma durumunun fazla olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması aşamasında ilk ve orta okul kurumlarında öğrenim görmekte

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

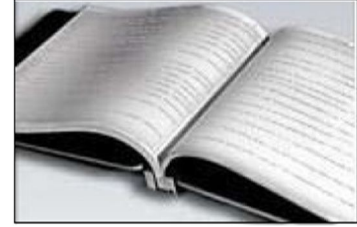
olan 532 öğrenciye Siber Mağduriyet Ölçeği uygulanmıştır. Ölçek tek faktörlü olarak hazırlanmıştır. Bu tek faktörün 7,24'lük bir özdeğeri vardır ve toplam varyansın %30.17'sini açıklamaktadır. Ölçeğin tamamı için hesaplanan Cronbach alfa katsayısı .89 olarak bulunmuştur. Test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .75 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği: Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen, 2004 yılında revize edilen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ) bireyin aile, arkadaş ve öğretmeninden algıladığı sosyal destek düzeyini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin aile desteği, arkadaş desteği ve öğretmen desteği olmak üzere üç alt ölçeği bulunmaktadır. Aile Desteği Ölçeğine ait 20 madde, Arkadaş Desteği Ölçeğine ait 13 madde ve Öğretmen Desteği Ölçeğine ait 17 madde bulunmaktadır. "Bana uygun" 3 puan, "kısmen uygun" 2 puan, "bana uygun değil" 1 puan şeklinde puanlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan sosyal desteğin yüksek oluşunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışması aşamasında lise birinci sınıfta okuyan 115 öğrenciye ASDÖ uygulanmıştır. Sonucunda ölçeğin Cronbach alfa katsayısı tümü için .93, aile .79, arkadaş .74, öğretmen .75 olarak ölçülmüştür. Test tekrar test güvenilirlik katsayısı .69 olarak bulunmuştur. Elde edilen bu değerler ölçeğin güvenilir bir ölçme aracı olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri İstanbul ilinde Avcılar, Başakşehir, Bahçelievler, Şirinevler ilçelerinde özel dersanelerde öğrenim görmekte olan 9, 10, 11 ve 12. sınıfta öğrencisi olan 460 katılımcıdan elde edilmiştir. Ölçekler gerekli birimlerden izin alındıktan sonra uygulanmıştır. Katılımcılara katılımın gönüllülüğe dayalı olduğu bildirildikten sonra her bir şubeden akademik başarı seviyesi yüksek ve akademik başarı seviyesi düşük sınıflarda, gönüllü katılımcılara ölçekler uygulanmıştır. Uygulamalar sonucunda boş bırakıldığı ya da ciddi biçimde doldurulmadığı tespit edilen veriler analize sokulmamış ve geriye kullanılabilir 436 anket kalmıştır. Ölçekler dersanelerde 2012-2013 eğitim öğretim yılının ikinci döneminde uygulanmıştır. Araştırmanın uygulama boyutu yaklaşık 3 hafta sürmüştür.

Araştırmada elde edilen veriler SPSS (Statistical Package for Social Sciences) for Windows 15.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Niceliksel verilerin karşılaştırılmasında iki grup ortalamaları arasındaki farkı t-testi, ikiden fazla grup durumunda parametrelerin gruplar arası karşılaştırmalarında tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve farklılığa neden olan grubun tespitinde post hoc testlerinden, Tukey Post Hoc testi kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı ve bağımsız değişkenleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi ile test edilmiştir. Elde

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

edilen bulgular %95 güven aralığında, %5 anlamlılık düzeyinde değerlendirilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada öncelikle siber zorbalık ve siber mağduriyet puanlarının cinsiyet, lise

türü ve okul türü bakımından farklılık gösterip gösterilmediği incelenmiştir.

Siber zorbalık ve siber mağduriyet puanlarının cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için t-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1 Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	P
Siber Mağduriyet	Kız	205	27,239	3,683	0,257	0,765	434	0,445
	Erkek	231	26,952	4,093	0,269			
Siber Zorbalık	Kız	205	26,473	5,707	0,399	-3,088	434	0,001*
	Erkek	231	29,446	12,691	0,835			

* p<0,05

Tablo 1’e göre siber zorbalık puanlarının, erkeklerde kızlara göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu bulunmuştur (t=-3,088; p<0,05). Siber mağduriyet puanları açısından cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır (t=0,765; p>0,05).

Siber mağduriyet puanları ortalamalarının lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular tablo 2’de sunulmuştur.

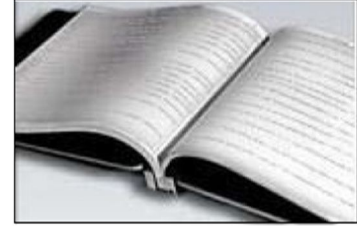
Tablo 2 Siber Mağduriyet Puanlarının Lise Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	179,176	3	59,725	4,001	0,008*
Grup içi	6 449,512	432	14,929		
Toplam	6 628,688	435	0,000		

* p<0,05

Tablo 2’de verilen ANOVA sonucuna göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=4,001; p<0.05). Farklılıkların

kaynaklarını belirlemek amacıyla yapılan post-hoc analizine göre Fen lisesinde öğrenim gören lise öğrencilerinin siber mağduriyet puanlarının diğer lise türlerine

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

göre anlamlı derecede daha yüksek olduğu anlaşılmıştır.

Siber zorbalık puanları ortalamalarının lise türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık

gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla yapılan tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3 Siber Zorbalık Puanlarının Lise Türüne Göre ANOVA Sonuçları

	Kareler Top.	sd	Kareler Ort.	F	p
Gruplar arası	1 633,442	3	544,481	5,468	0,001*
Grup içi	43 016,547	432	99,575		
Toplam	44 649,989	435	0,000		

* p<0,05

Tablo 3’de verilen ANOVA sonucuna göre grup ortalamaları arasındaki fark istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur (F=5,468; p<0.05). Yapılan post-hoc analizi sonucuna göre Fen lisesinde öğrenim gören lise öğrencilerinin siber zorbalık puanları diğer lise türlerine göre anlamlı derecede daha yüksektir.

Siber mağduriyet ve siber zorbalık ölçeği puanlarının aritmetik ortalamaları arasında okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunup bulunmadığını belirlemek amacıyla bağımsız grup T-testi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular tablo 4’de sunulmuştur.

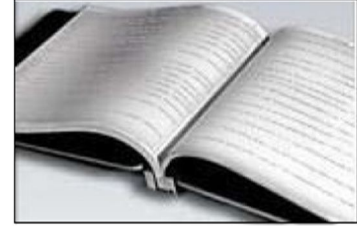
Tablo 4 Siber Zorbalık ve Siber Mağduriyet Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre T-Testi Sonuçları

Puan	Gruplar	N	X	Ss	Shx	T-Testi		
						t	Sd	P
Siber Mağduriyet	Özel	66	28,485	4,645	0,572	3,191	434	0,008*
	Devlet	370	26,838	3,708	0,193			
Siber Zorbalık	Özel	66	29,182	11,691	1,439	0,987	434	0,324
	Devlet	370	27,846	9,831	0,511			

* p<0,05

Tablo 4’te verilen t-testi sonuçlarına göre siber mağduriyet puanlarının grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (t=3,191; p<0,05). Söz konusu farklılık

özel okulda öğrenim gören lise öğrencilerinin lehine gerçekleşmiştir. Siber zorbalık puanlarında ise okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

Çalışmada siber zorbalık, siber mağduriyet ile algılanan sosyal destek arasındaki ilişkiyi incelemek için Pearson korelasyon

analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda elde edilen bulgular tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5 Siber Zorbalık Ölçeği, Siber Mağduriyet Ölçeği ve Algılanan Sosyal Destek Ölçeği Puanlarının Pearson Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5
1. Aileden Algılanan Sosyal Destek	1.000				
2. Arkadaştan Algılanan Sosyal Destek	0,662**	1.000			
3. Öğretmenden Algılanan Sosyal Destek	0,525**	0,474**	1.000		
4. Siber Mağduriyet	-0,077	-0,112*	-0,118*	1.000	
5. Siber Zorbalık	-0,030	-0,118*	-0,135**	0,347**	1.000

*p<.05, **p<.01

Arkadaştan algılanan sosyal destek ile aileden algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.662$; $p<0.05$). Buna göre arkadaştan algılanan sosyal destek arttıkça, aileden algılanan sosyal destek de artmaktadır.

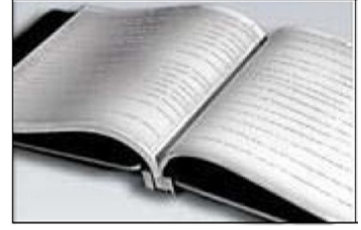
Öğretmenden algılanan sosyal destek ile aileden algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.525$; $p<0.05$). Buna göre öğretmenden algılanan sosyal destek arttıkça, aileden algılanan sosyal destek de artmaktadır.

Öğretmenden algılanan sosyal destek ile arkadaştan algılanan sosyal destek arasında

istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=0.474$; $p<0.05$). Buna göre öğretmenden algılanan sosyal destek arttıkça, arkadaştan algılanan sosyal destek de artmaktadır.

Siber mağduriyet ile arkadaştan algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-0.112$; $p<0.05$). Buna göre siber mağduriyet arttıkça, arkadaştan algılanan sosyal destek azalmaktadır.

Siber mağduriyet ile öğretmenden algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r=-$

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

0.118; $p < 0.05$). Buna göre siber mağduriyet arttıkça, öğretmenden algılanan sosyal destek azalmaktadır.

Siber zorbalık ile arkadaştan algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -0.118$; $p < 0.05$). Buna göre siber zorbalık arttıkça, arkadaştan algılanan sosyal destek azalmaktadır.

Siber zorbalık ile öğretmenden algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = -0.135$; $p < 0.05$). Buna göre siber zorbalık arttıkça, öğretmenden algılanan sosyal destek azalmaktadır.

Siber zorbalık ile siber mağduriyet arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmuştur ($r = 0.347$; $p < 0.05$). Buna göre siber zorbalık arttıkça, siber mağduriyet de artmaktadır.

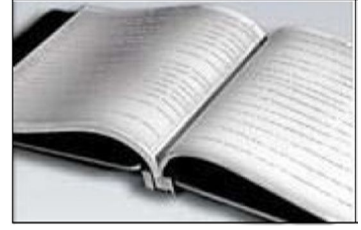
Siber mağduriyet ile aileden algılanan sosyal destek, siber zorba ile aileden algılanan sosyal destek arasında istatistiksel açıdan anlamlı ilişki bulunmamaktadır ($p > 0.05$).

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma bulguları siber mağduriyet ve cinsiyet açısından fark bulunmadığını gösterirken, siber zorbalık ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık olduğunu

göstermektedir. Erkeklerin siber zorbalık puanları kızların siber zorbalık puanlarından manidar derecede farklıdır. Peker, Eroğlu ve Çitemel (2012, s. 211)'in yaptığı araştırma cinsiyet ve siber zorbalık arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönündedir. Benzer biçimde başka bir araştırmada ise siber zorbaca davranışları erkeklerin kızlara oranla daha çok sergiledikleri, siber mağduriyetin ise kızlara oranla erkeklerde daha fazla olduğu tespit edilmiştir (Şahin ve ark. 2010). Eroğlu (2011)'un araştırmasında erkeklerin kızlara göre daha çok siber zorbaca davrandığı ve siber zorbalığa maruz kaldığı belirtilmiştir. Bu bulguları destekler biçimde bir başka araştırmada erkeklerin kızlara oranla daha fazla siber zorbaca davrandığı gözlenmiştir (Calvete ve ark., 2010). Bu bakımdan araştırmada elde edilen bu bulgu literatür tarafından desteklenmektedir.

Araştırmada Fen lisesinde öğrenim gören öğrencilerin, Meslek ve Anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerden daha fazla siber mağdur olduğu görülmüştür. Ayrıca Fen lisesi öğrencilerinin diğer lise türlerine göre daha fazla siber zorba oldukları belirlenmiştir. Buna karşın Ayas ve Pişkin (2011) endüstri, genel, özel ve Anadolu liseleri arasında yaptıkları araştırmada, genel zorbalığa en fazla uğrayan endüstri meslek lisesi öğrencileri, genel zorbalığa en az uğrayan Anadolu lisesi öğrencileri olarak belirtmiştir. Çivildag ve Cooper (2013) yaptıkları çalışmada, Anadolu lisesi öğrencilerinin, genel lise öğrencilerine göre daha fazla siber zorbaca davrandıkları

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

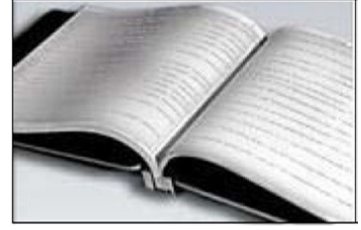
saptamıştır. Anlaşıldığı üzere genel zorbalık ve siber zorbalığın farklı akademik düzeyler tarafından yordandığını görülmektedir. Siber zorbalık teknoloji kullanımını gerektirdiğinden dolayı daha yüksek bir yeterlilik düzeyini gerektirmektedir. Bu durum siber zorbalık ve mağduriyetin, akademik yeterliliği yüksek öğrencilerde görülmesinin bir nedeni olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Katılımcıların siber mağduriyet puanları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Özel okulda öğrenim gören öğrencilerin, devlet okulunda öğrenim gören öğrencilerden daha fazla siber mağdur oldukları görülmüştür. Özel okul öğrencilerinin ekonomik olanaklarının daha iyi düzeyde olduğu düşünüldüğünde teknoloji kullanımının da daha yaygın olduğu sonucuna varılabilir. İnternet teknolojisini kullanma düzeyinin siber zorbalık ve mağduriyeti artırdığı (König, Gollwitzer, ve Steffgen, 2010; Twyman ve ark., 2010) göz önüne alındığında, özel okul öğrencilerinde siber zorbalığın daha yaygın oluşu açıklanabilir bir durum olarak düşünülebilir.

Katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet puanları algılanan sosyal desteğe göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Araştırma bulguları arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal desteğin artması durumunda hem siber zorbalığın hem de siber mağduriyetin azalacağı yönündedir. Ayrıca arkadaştan algılanan sosyal desteğin artması durumunda aileden algılanan sosyal

desteğin de artacağı; öğretmenden algılanan sosyal destek artınca hem aileden hem de arkadaştan algılanan sosyal desteğin artacağı bulunmuştur. Bir çok araştırmada algılanan sosyal destek ve stresli durumla baş etme arasında yüksek bir ilişki saptanmıştır (Dunkel-Schetter, Folkman ve Lazarus, 1987, s. 71; Gümüş, 2006, s. 112; Heinrichs, ve ark. 2003, s. 1389; Kaner, 2003, s.57 ; Sarason ve ark. 1983, s. 127; Terzi, 2008, s. 1). Sosyal desteğin düşmesi durumunda ise benlik saygısı, uyum ve toplum yanlısı davranışlarda azalma, siber zorbaca davranışlarda ve depresyonda artma olmaktadır (Doğan, 2008, s. 37). Yaman ve Peker (2012, s. 827) öğrencilerin siber zorbalık yapma nedenlerini; arkadaş ortamı geliştirmek, can sıkıntısını gidermek ve kendisine yapılan yanlış bir tutum veya davranıştan ötürü intikam almak olarak belirtmiştir. Öğrencilerin siber zorbalığı sürdürmesinin nedenlerini ise; kendilerini iyi hissetme, iyi vakit geçirme ve sosyal ilişkilerini geliştirmek olarak ifade etmiştir. Bu sonuçlar ergenlerin çevrelerinden özellikle arkadaşlarından bulamadıkları sosyal desteği sanal ortamda aradıklarını doğrular niteliktedir.

Araştırma bulgularıyla paralel olan Brighi ve arkadaşları (2012, s. 375)'in araştırmasında akran ilişkileri içinde kendini yalnız hissetmenin mağduriyet açısından önemli bir belirleyici olduğunu belirtmiştir. Erkeklerde akranlar arasında yalnızlığın, mağduriyetin güçlü bir yordayıcısı olduğu ifade edilmiştir. Bu araştırmayı destekleyen diğer araştırma

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

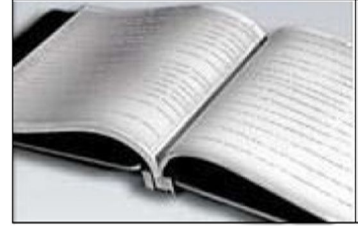
JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

bulgularında ortak kanı, izolasyon ve düşük arkadaş desteğinin siber zorbalık açısından risk faktörü olduğu yönündedir Williams ve Guerra (2007, s. 14) düşük akran desteğinin internet zorbalığını da içeren bütün zorbalıkları yordadığını belirtmişlerdir. Siber zorbalığın arkadaştan algılanan sosyal desteğin düşük algılanmasıyla ilişkili olduğu destekleyen bir diğer çalışma ise Calvete ve arkadaşları (2010, s. 1128)'in araştırmasıdır. Ergenlik döneminde önem kazanan arkadaş ilişkileri çoğu zaman ailenin yerini almaktadır. Ergenlik döneminde yeterince arkadaşı olmayan ve var olan arkadaşlarıyla yeteri kadar iletişim kuramayan gençleri bir çok risk beklemektedir. Çetin ve arkadaşları (2012, s. 646) sosyal becerilerin, bağımlı öz-benlikleri yüksek bulunan bireyleri siber zorbalığa maruz kalmaktan koruduğunu belirtmiştir. Bunu destekleyen biçimde Calvete ve arkadaşları (2010, s. 1128) siber zorbalının sahip oldukları sosyal destek düzeylerinin düşük olduğunu belirtmiştir. Bu görüşlerle paralel olarak Lyznicki, McCaffree ve Robinowitz (2004, s. 1723) siber zorbalının akranları tarafından reddedilmiş bireyler olduğunu ifade etmektedir. Arkadaşı olmayan gençlerin kendilerini yalnız hissettikleri görülmektedir. Araştırmalarda sosyal izolasyonun siber zorbalığı yordadığı bulunmuştur. Ergenlerin günlük hayatlarında bulamadıkları ilgi ve sempatiyi zorbalık yaparak elde etmeye çalıştığı belirlenmiştir (Ekşi, 2012, s. 1692). Başka bir araştırma yalnız kalan, aradığı ilgiyi bulamayan çocukların can sıkıntısı nedeniyle cinsel içerikli

mesajlaştıklarını ortaya çıkarmıştır (Kopecký, Szotkowski ve Krejci, 2012, s. 1355). Diğer bir araştırma sonucu yalnızlık (sosyal, duygusal ve genel) ile siber mağduriyet arasında ilişki olduğu yönündedir (Olenik-Shemesh, Heiman, ve Eden, 2012, s. 361). Şahin (2012, s. 834) siber mağduriyet, siber zorbalık ve yalnızlık arasında anlamlı bir ilişki saptamıştır. Sonuçlar yalnızlığın siber mağduriyet tarafından yordandığı yönündedir. Gençlerin internette ve cep telefonunda ne kadar çok zaman geçirdikleri bilinmektedir. Bunun nedeni bu bireylerin yalnızlık eğilimi olarak kendilerini toplumdan izole etmek için internet ve cep telefonunu bir araç olarak kullanmaları gösterilmektedir. Literatürdeki araştırmalar yalnızlık ve sosyal desteğin birbiri ile ters yönde ilişkili olduğunu göstermektedir (Çeçen, 2008, s. 424; Yılmaz, Yılmaz ve Karaca, 2008, s. 71). Bu sonuçlarla paralel nitelikte olan Hinduja ve Patchin (2013, s. 2)'nin araştırmasına göre arkadaşı olmayan zorba öğrencilerde yetişkin yaptırım olasılığının çok düşük ya da çok yüksek olması durumunda siber zorbalık artarken, yetişkin yaptırım olasılığının orta düzeyde olması durumunda siber zorbalık azalmaktadır. En azından bir tane iyi arkadaşına sahip olmak, mağdur olmanın olumsuz etkilerini engelleyebileceği düşünülmektedir (Leung ve Chang, 2013, s. 159).

Araştırmanın diğer bir bulgusu katılımcıların siber zorbalık ve siber mağduriyet puanları arasında anlamlı bir

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

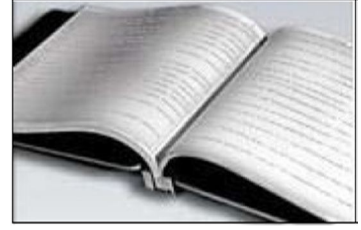
JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

ilişki gözlemlendiği yönündedir. Araştırma bulguları siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişki yönünün, siber zorbalığın artması durumunda siber mağduriyetinde artacağını belirtmektedir. Bu bulguları destekler nitelikte Barlett ve Gentile (2012, s. 123)'ün araştırma sonuçlarına göre siber zorbalık, siber mağduriyeti yordamaktadır. Literatürdeki diğer araştırma bulguları siber zorbalığın, siber zorbalığa maruz kalma ile ilişkili olduğu yönündedir. (Calvete, ve ark. 2010, s. 1128; Dilmaç, 2009, s. 1305).

5. KAYNAKÇA

- Aksüllü, N. & Doğan, S. (2004).** Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 76-84
- Arıcak, O. T. (2011).** Siber zorbalık: Gençlerimizi bekleyen yeni tehlike. *Kariyer penceresi*, 2(6), 10-12
- Arıcak, O. T., Tanrıkulu, T. & Kınay, H. (2012).** Siber mağduriyet ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 11, 1-6
- Arıcak, O. T., Kınay, H. & Tanrıkulu, T. (2012).** Siber zorbalık ölçeğinin ilk psikometrik bulguları. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 101-114
- Ayas T. & Horzum M.B. (2010).** Sanal Zorba / Kurban Ölçek Geliştirme Çalışması. *Akademik Bakış Dergisi*, 19, 1-1
- Ayas, T., & Horzum, M. B. (2012).** İlköğretim Öğrencilerinin Sanal Zorba ve Mağdur Olma Durumu. *İlköğretim Online*, 11(2), 369–380
- Ayas, T. & Pişkin, M. (2011).** Lise öğrencileri arasındaki zorbalık olaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü bakımından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 550-568
- Barlett, C. P. & Gentile, D. A. (2012).** Attacking others online: The formation of cyberbullying in late adolescence. *Psychology of Popular Media Culture*, 1(2), 123-135. doi:10.1037/a0028113
- Batıgün, A.D. & Kılıç, N. (2011).** İnternet Bağımlılığı ile Kişilik Özellikleri, Sosyal Destek, Psikolojik Belirtiler ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26 (67), 1-10
- Belsey, B. (2005, 4 Mayıs).** Cyberbullying: An emerging threat to the “always on” generation. http://www.cyberbullying.ca/pdf/Cyberbullying_Article_by_Bill_Belsey.pdf adresinden erişildi.
- Brighi, A., Guarini, A., Melotti, G., Galli, S. & Genta, M. L. (2012).** Predictors of victimisation across direct bullying, indirect bullying and cyberbullying. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 17, 375-388
- Calvete, E., Orue, I., Estévez, A., Villardón, L. & Padilla, P. (2010).** Cyberbullying in adolescents: Modalities and

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

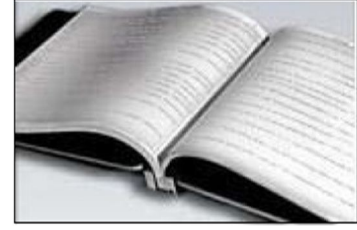
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

- aggressors' profile. *Computers in Human Behavior*, 26 1128–1135
- Çakır, Y. ve Palabıyıköğlü, R. (1997).** Gençlerde sosyal destek-çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Ankara Üniversitesi Kriz Dergisi*, 5(1), 15-24
- Çeçen, A. R. (2008).** Öğrencilerin cinsiyetlerine ve anababa tutum algılarına göre yalnızlık ve sosyal destek düzeylerinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(3), 415-431
- Çetin, B., Eroğlu, Y., Peker, A., Akbaba, S. & Pepsoy, S. (2012).** The investigation of relationship among relational-interdependent self-construal, cyberbullying and psychological disharmony in adolescents: An investigation structural equation modelling. *Educational Sciences*, 12 (2), 646-653
- Çivildağ, A. & Cooper, H. T. (2013).** Ergenlerde siber zorba ve öfkenin incelenmesi üzerine bir araştırma: Niğde İli örneği. *International Journal of Social Sciences*, 6(1), 497-511
- Dılmaç, B. (2009).** Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar. Lisans öğrencileri için bir ön çalışma. *Kuram ve Uygulamalarda Eğitim Bilimleri*, 9, 1291-1325
- Doğan, T. (2008).** Psikolojik belirtilerin yordayıcısı olarak sosyal destek ve iyilik hali. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3 (30): 30-44
- Dunkel-Schetter, C., Folkman, S., & Lazarus, R. S. (1987).** Correlates of social support receipt. *Journal of personality and social psychology*, 53(1), 71-80
- Duru, E. (2008).** Üniversiteye uyum sürecinde yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın doğrudan ve dolaylı rolleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 13-24
- Eker, D., Arkar, H. & Yıldız, H. (2001).** Çok boyutlu algılanan sosyal destek ölçeğinin gözden geçirilmiş formunun faktör yapısı, geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 12 (1), 17-25
- Eksi, F. (2012).** Narsistik kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı yordama düzeyinin yol analizi ile incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(3), 1683, 1706
- Eroğlu, Y. (2011).** Koşullu öz-değer riskli internet davranışları ve siber zorbalık mağduriyet arasındaki ilişkinin incelenmesi. Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.Yüksek Lisans Tezi.
- Gümüş, A. B. (2006).** Meme kanserinde psikososyal sorunlar ve destekleyici girişimler. *Meme Sağlığı Dergisi*, 2(3), 108-114
- Heinrichs, M., Baumgartner, T., Kirschbaum, C., & Ehlert, U. (2003).** Social support and oxytocin interact to suppress cortisol and subjective responses to

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

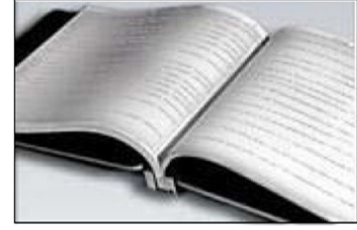
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

- psychosocial stress. *Biological psychiatry*, 54(12), 1389-1398
- Hinduja, S. & Patchin, J. W. (2013).** Social influences on cyberbullying behaviors among middle and high school student. *Forthcoming in the Journal of Youth and Adolescence*.42(5), 711-722. doi 10.1007/s10964-012-9902-4
- Kaner, S. (2003).** Aile destek ölçeği: Faktör yapısı, güvenirlik ve geçerlilik çalışmaları. *Ankara Üniversitesi Özel Eğitim Dergisi*, 4(1), 57-72
- Kopecký, K., Szotkowski, R. & Krejci, V. (2012).** The risks of internet communication. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 69, 1348 – 1357
- König, A., Gollwitzer, M., & Steffgen, G. (2010).** Cyberbullying as an Act of Revenge? *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 20(2), 210-224. doi:10.1375/ajgc.20.2.210
- Lakey, B. & Cohen, S. (2000).** *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists*. Ed. Sheldon, Cohen., Lynn, G, Underwood., Benjamin, H, Gottlieb. (29-59). Oxford University Press.
- Leung, A. N. & Chang, C. M. (2013).** Game On? Online friendship, cyberbullying, and psychosocial adjustment in Hong Kong Chinese children. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 32(2), 159-185
- Levy, N., Cortesi, S., Gasser, U., Crowley, E., Beaton, M., Casey, J., & Nolan, C. (2013, 17 Aralık).** Bullying in a Networked Era: A Literature Review. Retrieved from, <http://papers.ssrn.com/abstract=2146877> adresinden erişildi.
- Lyznicki, J. M., McCaffree, M. A. & Robinowitz C. B. (2004).** Childhood bullying: Implications for physicians, *American Family Physician*, 70, 1723-1730
- Manning-Walsh, J. (2005).** Social Support as a Mediator between Symptom Distress and Quality of Life in Women with Breast Cancer. *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing*; 34(4), 482-493
- Nocentini, A., Calmaestra, J., Schultze-Krumbholz, A., Scheithauer, H., Ortega, R. & Menesini, E. (2010).** Cyberbullying: labels, behaviours and definition in three European countries. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 20(2), 129-142
- Olenik-Shemesh, D. Heiman, T. & Eden, S. (2012).** Cyberbullying victimisation adolescence: relationships with loneliness and depressive mood. *Emotional and Behavioural Difficulties*, 17, 361–374
- Peker, A., Eroğlu, Y. & Çitemel, N. (2012).** Boyun eğici davranışlarla siber zorbalık ve siber mağduriyet arasındaki ilişkide cinsiyetin aracılığının incelenmesi. *Uluslar*

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

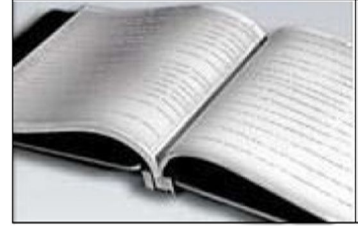
ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y *** ID:367 K:309

<http://www.akademikbakis.org>

- arası İnsan Bilimleri Dergisi, 9(1), 205- 221
- Repetti, R. L., Taylor, S. E. & Seeman, T. E. (2002).** Risky families: Family social environments and the mental and physical health of offspring. *Psychological Bulletin*, 128, 330–336
- Sarason, I. G., Levine, H. M., Basham, R. B., & Sarason, B. R. (1983).** Assessing social support: The social support questionnaire. *Journal of personality and social psychology*, 44(1), 127-139
- Slonje, R., Smith, P. K. & Frisé, A. (2013).** The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29, 26–32
- Strom, P. S. & Strom, R. D. (2006).** Cyberbullying by adolescents: A preliminary assessment. *In the Educational Forum*, 70 (1), 21-36
- Şahin, M. (2012).** The relationship between the cyberbullying/cybervictimization and loneliness among adolescent. *Children and Youth Services Review*, 34, 834-837
- Şahin M., Sarı S., Özer Ö. & Er S. (2010).** Lise öğrencilerinin siber zorba davranışlarda bulunma ve maruz kalma durumlarına ilişkin görüşleri. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 257-270
- Taylor, S. E., Klein, L. C., Lewis, B. P, Gruenewald, T .L., Gurung, R. A. R. Ve Updegraff, J. A. (2000).** Biobehavioral responses to stress in females:Tend and befriend, not fight or flight. *Psychological Review*, 107, 411–429
- Taylor, S. E. (2011).** *Social support: A review.* In M.S. Friedman. *The Handbook of Health Psychology.* New York, NY: Oxford University Press, 189–214
- Terzi, Ş. (2008).** Üniversite öğrencilerinin psikolojik dayanıklılıkları ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişki. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(29), 1-11
- Twyman, K., Saylor, C., Taylor, L. A., & Comeaux, C. (2010).** Comparing Children and Adolescents Engaged in Cyberbullying to Matched Peers. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 13(2), 195-199. doi:10.1089/cyber.2009.0137
- Valentiner, D. P., Holahan, C. J. & Moos, R. H. (1994).** Social support, appraisals of event controllability, and coping: An integrative model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 1094–1102
- Yaman, E. & Peker, A. (2012).** Ergenlerin siber zorbalık ve mağduriyete ilişkin algıları. *Gaziantep Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(3), 819-833
- Yıldırım, İ. (1997).** Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi, Güvenirliliği ve Geçerliliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 43 Mayıs – Haziran 2014

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZISTAN

JEL KOD: M-Y * ID:367 K:309**

<http://www.akademikbakis.org>

Yılmaz, E., Yılmaz, E. & Karaca, F.

(2008). Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. *Genel Tıp Dergisi*. 18, 71-79

Williams, K. R., & Guerra, N. G. (2007).

Prevalence and predictors of internet bullying. *Journal of Adolescent Health*, 41, 14-21